

S. ANASTASIUS I PAPA.

PROLEGOMENA.

VITA S. ANASTASII I PAPÆ.

I.

(Ex libro pontificali.)

ANASTASIUS, natione Romanus, ex patre Maximo, sedit annos tres, dies decem. Hic constituit ut quotiescumque sancta Evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curvi starent. Hic fecit constitutum de Ecclesia. Hic fecit basilicam, quæ dicitur Crescentiana, in regione secunda, in via Mamertiana in urbe Roma. Et hoc constituit, nulla ratione transmarinam hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque episcoporum designaret chirographos,

A quia et eodem tempore Manichæi inventi sunt in urbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in urbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros octo, diacones quinque, episcopos per diversa loca decem. Qui etiam sepultus est in cœmeterio suo ad ursum pileatum, quinto kalendas Maii. Et cessavit episcopatus dies viginti unum.

II.

(Ex Const. Epist. Rom. Pontif.)

Hieronymus epist. 16, ad Principiam, ubi litteras ecclesiasticas Origenis factoribus a Siricio datas me-

NOTÆ SEVERINI BINII.

Anastasius. Post obitum Siricii et interregnum viginti dierum, pridie idus Martias, anno Domini 398, qui est Arcadii et Honorii quartus, Anastasius, teste Hier. vir insignis, ditissimæ paupertatis et apostolicæ sollicitudinis, apostolicam sedem Origenistarum turbinibus agitatum occupat, statimque, inquit Hier. novum caput parentis, et sibilantia hydra ora comapescentis. Joannes cognomento Chrysostomus Antiochia abductus, post obitum Nectarii, Constantinopolitani episcopus eligitur: ejusque auctoritate Africanæ Ecclesiæ pax et concordia reddita fuit. Cuius pro Arianis templum petenti negavit. Arianos in contumeliam consubstantialis cantilenas cantantes, cantilenis catholicis oppressit; ac demum temulentos, prohibitis eorum cantilenis, urbe expellit. Ob patrocinium miserabilium viduarum adversus Eudoxiam imperatricem, avaritia insatiabili laborantem, susceptum, ejus offensionem graviter incurrit. Hoc tempore præclarum illud de eucharistia miraculum contigit: quo buccella profana, pro sacra eucharistia dentibus admota, in lapidem conversa fuit. De quo Sozom. lib. viii, c. 5, Origenis hæreses jam ante concilio Alexandrino damnatas, Anastasius auctoritate apostolica condemnat, et per encyclicas totum orbem terrarum hac de re certiorum reddit. Hieron. epist. 78 et Apol. lib. i.

Quibus damnatis, Rufinum, qui ea de causa S. Hieronymum scriptis suis graviter exagitarat, per litteras Romam evocat. Cum scriptis apologiis ad rem parum spectantibus se defenderet, et venire contemneret, in absentem sæpe vocatum damnationis sententiam intorquet. Hieron. apologia ad Rufinum, et epist. Anast. ad Joannem Hierosolymitanum.

Sedit annos tres. Verius annos quatuor, mensem unum et dies tredecim. Omnium enim consensu, obiit in fine mensis Aprilis; non quidem anni 401, sed 402. Nam ex concilio Africano in idibus Septembris, Vincentio et Flavita consulibus, sub Anastasio celebrato constat eum tunc adhuc in vivis superstitem fuisse. Quare cum auctoritate Marcellini comitis, et Prosperi in suis chronicis, initium Innocentii

B referatur ad Arcadii et Honorii consulatum v, qui est Christi 402, ejusdem anni mense Aprili Anastasium e vita migrasse, atque adeo facta computatione annorum ab initio et sedis ingressu, tempore supradicto pontificatum tenuisse oportuit. Baron. anno 402, num. 42.

Constituit ut quoties Evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curvi starent. Occasio hujus decreti sciendi hinc fluxisse videtur. Tempore Anastasii Romæ inter presbyteros et diacones gravis contentio orta fuit. Hi enim administrantes res Ecclesiæ, supercilio elati, presbyteros spernebant. Presbyteri autem in eosdem insurrexere, atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præscripto, ipsis sedentibus eos stare debere contendebant. Sed eo usque contentio pertinax progressa est, ut etiam cum stantes diaconi coram populo legerent evangelium, presbyteri tamen minime a sessione exurgerent. Anastasius itaque hoc factum merito detestatus, hujusmodi decreto emendandum esse putavit. Hæc ex Augustino et Hieronymo Baronius anno 402, num. 43. Quod autem diaconi Romanæ Ecclesiæ majori fastu tumberent, testimonio sancti Augustini, accidit partim propter magnificentiam urbis Romanæ, quæ omnium civitatum caput esse videretur: partim etiam quod ordinandis presbyteris astarent, causas diversorum ad summum pontificem referrent, acceptaque ab eo responsa petentibus redderent. Ex honorum vero administratione, non Romæ tantum, sed ubique majore obsequio diaconi quam sacerdotes frequentabantur; eaque occasione adversus presbyteros cervicem erigebant. Apud S. Gregorium libro secundo epistola 14, 15 et 16. Honoratus archidiaconus Salonitanus conquestus est degradari se potius, quam provehi, cum ab eo in presbyterum ordinari tentaretur, non aliam sane ob causam, quam quod diaconi majore honore propter bonorum administrationem sibi commissam a populo observarentur. Quid vero ad hujusmodi prociaciam retundendam contra eos statutum sit, vide can. 18 concilii Niceni, et Arelat. 1.

moravâ, adjungit: *Non multum tempus in medio successit in pontificatum vir indignis Anastasius.* Quibus verbis litteras illas iis quibus datæ fuerant hæud multum profuisse innuit, quia brevi postea succedens Siricio Anastasius, malum quod Romæ intulerat Origenis *πρὸς Ἀρχόν* liber recens Latine conversus, compescere curavit. Insignem illum virum anno 398 Decembris 5 die, quæ in dominicam cadebat, Anton. Pagius ordinatum potat. Ipsius autem obitum Baronius et eruditi alii, sicuti tum Prosperi et Marcelli comitis Chronicis, in quibus Innocentius anno 402 ei successisse ponitur, tum pluribus veteribus Martyrologis, in quibus Anastasii dies festos Aprilis 27 die consignatur, ad 27 diem mensis Aprilis anni 402 differunt. Verum his refragantur non modo Socrates, qui lib. vii, c. 9, eum triennio sedem Romanam obtinuisse scribit, sed etiam veteres Romanorum pontificum catalogi, in quorum nullo pontificatus illius ultra tres annos ac dies 21 aut 22 prorogatur, in plurimis autem tantum annis tribus ac diebus decem continetur. Ubi obiter moneo accuratam non esse viri eruditi annotationem, qua Corbeïensem codicem medio sæculo vi exaratum, præ se ferre observat. *Anastasius annis n. d. xxv.*; atque ibi quidquam deletum opinatur. In eo quippe legitur, *Anastasius sed. ans. iii. d. xxi.*; nec quidquam prorsus obliteratum est. Porro in illa catalogorum istorum varietate Pagios, his hærens in quibus Anastasius annis tribus ac diebus decem sedisse annotatur, tum anno 401 Decembris 4 die, quo festum illius in Hieronymiano Martyrologio recolitur, ad cælum migrasse censet. *Hunc, inquit Hieronymus (Epist. 18, ad Princip.), diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur. Immo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur.*

III.

(Ex Galland. Bibl. Vet. Patr. tom. VIII.)

1. Sancto Siricio Romano pontifice anno cccxcviii desinente ad superos evocato, paucos post dies, id est ineunte mense Decembris, pontificatum inivit sanctus Anastasius. De brevi interpontificio testis est locuples sanctus Hieronymus (u): *Non multum tempo-*

ris in medio, inquit, successit in pontificatum vir indignis Anastasius: quem aibi vocat idem Doctor maximus (b), virum ditissimæ paupertatis et apostolicæ vollicitudinis. Enimvero, ut ex illius successore Innocentio erudimur (c), *ejus merita tanta fuere ac tanta, ut jam excederent humanæ conversationis consortium.... præ vitæ puritate et abundantia doctrinæ, qua populum Dei toto ecclesiasticæ auctoritatis rigore (forte vigore) regebat.* In id nimirum potissimum omni studio incubuit vigilantissimus pastor (d), ne quid Christi Dei Ecclesiam macularet, neve gregis suæ curæ commissi fidem integram profanæ novitatis ausus inficeret. Præclara ejus gesta ex Ecclesiæ fastis repetenda. Verum beatum hunc pontificem *diu Roma habere non meruit, inquit Hieronymus (e), ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur. Immo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur.* Exactis itaque in pontificatu tribus annis et quinque circiter mensibus supremam diem obiit summus antistes v kal. Maias anno ccccxii. Quæ est Baronii sententia (f), contra Papæbrochium, Pagium, Constantium aliosque, ab eruditis viris Tillemontio (g), Fontanino (h), Bern. de Rubéis (i), Balleriniis (j) et Vallarsio (k) propugnata.

2. Porro tanti pontificis duæ dumtaxat supersunt epistolæ; quarum altera jam dudum, altera nuper in vulgus prodire. Et prior quidem Joanni Hierosolymitano episcopo inscribitur *super nomine Rufini.* Hac vero epistola Origenes damnatus fuisse perhibetur: an vero cum Origene fuerit quoque damnatus Rufinas, disputant viri doctrinæ laude clarissimi. Affirmant Baronius (l), Norisius (m), Pagius (n) ac Tillemontius (o): quod item antea censuisse videtur Huetius (p). Verum alii potiori jure partis adversæ patroni esse noscuntur: quos inter Constantius (q), Ballerini (r), Bern. de Rubéis (s), sed præ reliquis Fontaninus (t). Quam sane posteriorem sententiam vel ipso textu epistolæ Anastasianæ probe accepto comprobari exploratum habemus. In ea enim epistola Rufini causam a causa Origenis manifeste distinguit sanctus pontifex. Et de Origene quidem (u): *Hoc igitur, inquit, mente concepi, fidem apostolorum et majorum traditione firmatam... illum voluisse dissolvere.* De Rufino autem (v): *Ap-*

(a) Hieron. ep. 127, hüm. 10, opp. tom. I, p. 95, D Vita, c. 32, § 6, p. 199.

(b) Idem ep. 130, opp. t. I, pag. 986.

(c) Innocent. I, ep. 1.

(d) Anastas. ep. 1, § 5, infra.

(e) Hieron. ep. 127, loc. cit.

(f) Baron. ad ann. 402, § 42.

(g) Tillem. Mem. eccl. tom. XII, p. 650, not. 69, sur S. Jérôme.

(h) Fontan. Hist. litter. Aquil. lib. v, c. 6, § 6, pag. 279 seq.

(i) Bern. de Rub. dissert. de Rufin. c. 17, p. 118.

(j) Baller. ad opp. Noris. tom. IV Observ. c. 3, § 3, p. 815.

(k) Vallars. sub init. tom. XI opp. Hieron. in ejus

(l) Baron. ad ann. 401, § 4.

(m) Noris. Hist. Pelag. lib. I, c. 2, opp. tom. I, pag. 25.

(n) Pagi ad ann. 401, §§ 9, 15, 16.

(o) Tillem. Mem. eccl. tom. XII, art. 100, p. 242.

(p) Huet. Origen. lib. II, c. 4, sect. 1, § 20, pag. 206.

(q) Constant. Epist. Rom. Pöit. p. 723, § 7.

(r) Baller. l. c. cap. 2, § 1, p. 827.

(s) Bern. de Rub. l. c. cap. 17, p. 109, seqq.

(t) Fontan. l. c. cap. 19, § 2, p. 240, seqq.

(u) Anastas. epist. 1, § 3, infra.

(v) Idem ibid. § 4.

probo, ait, si accusat, auctorem, et execrandum factum populis prodit, ut justis tandem odiis teneatur, quem jam dudum fama constrinxerat: si vero interpretes tantorum malorum consensum præstat.... nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi ut propriæ veluti mentis arbitrio, hæc quæ sola, quæ prima, quæ apud catholicos Christianos vera fide.... tenentur, inopinatæ titulo assertionis everteret. » Paulo ante præterea (a). «Rufinum conscientia suæ divinam habere arbitram majestatem » declarat. Hæc aliaque in eandem sententiam, quæ apud laudatos scriptores latius pertractata videas, apertissime arguunt hand fuisse ab Anastasio damnatum Rufinum. Cæterum quæ ad hujus epistolæ § 5 illustrandum ex Vallarsio annotavimus, antea perviderat noster Hieronymus de Prato, quem proinde consulere juberit (b).

3. Alteram Anastasii ad Simplicianum antistitem Mediolanensem epistolam, haud ita pridem inter Hieronymiana scripta evulgavit cum aliis luculentis vetustis litterarum monumentis ex antiquissimo Ambrosianæ bibliothecæ codice ms. eruditus Vallarsius (c). In ea vero sanctus pontifex, Theophili episcopi Alexandrini studium ac vigilantiam laudans, Origenis errores cum suo auctore ab se proscriptos declarat. Hujusmodi autem epistola sub initium anni cccc scripta fuisse videtur; quo currente Simplicianum e vivis excessisse, eique successisse Venerium, compertum habemus. Qua de re post cl. editorem (d) complura probe observata legas apud Ballerin. (e), atque imprimis apud laudatum Hieron. de Prato (f): qui et ipsam Anastasianam epistolam lectorum oculis sistens, aliquot in locis ex conjectura emendatiorem exhibere studuit. Quapropter prout eam vir doctus emaculatam profert, operæ pretium fuerit hic in medium afferre. Sic autem se habet:

4. *Domino fratri Simpliciano Anastasius.* « Grandem sollicitudinem atque excubias super gregem suum pastor habere approbatur: similiter et ex alta turre causa civitatis diu noctuque cautus speculator observat: magister ^a providus ^b navis hora tempestatis et periculi magnam patitur animi jactationem, ne procellis atque asperrimis fluctibus navis elidatur in saxa. Pari animo vir sanctus et honorabilis Theophilus, frater et coepiscopus noster, circa salutis commoda non desinit vigilare, ne Dei populus per diversas ecclesias Origenem legendo in magnas incurrat blasphemias. Conventus litteris memorati, convenio sanctitatem tuam, ut ^c sicuti nos

^a Ms. magister hactenus navis. Num. magister autem navis?

^b Ms. hora tempestatis ecoris et periculo. Forte,

(a) Idem ibid. § 2.

(b) H. de Prato. Dissert. 6, ad tom. I opp. Sulp. Sev. num. 36, pag. 314.

(c) Hieron. opp. tom. I, epist. 93, pag. 552.

(d) Vallars. edit. Hieron. tom. I, pag. 552, et ibid. in recens. epist. ad numm. 93, 94, 95, nec non in Vit. Hieron. tom. XI, pag. 176.

(e) Baller. l. c. cap. 3, § 4, pag. 342.

A in urbe Roma positi, quam princeps apostolorum statuit et fide sua confirmavit gloriosus Petrus, ne quis contra præceptum legat quæ diximus, damnavimus, et cum magnis precibus postulavimus, ut Evangeliorum instituta quæ ex ore suo Dei et Christi docuit censura ^d, ab hac recedi omnino non debere, sed illud in memoriam deduci, quod Paulus venerabilis apostolus prædixit atque commonuit: *Si quis vobis evangelizaverit præter quod evangelizatum est vobis, anathema sit.* » Reliqua porro, prout in vulgato exemplari.

5. His duabus Anastasii epistolis Apologiam subdidimus, quam ad eundem pontificem pro se misit Rufinus Aquileiensis; Coustantium assectati, cujus proinde exemplar pro more hic expressimus: illud tamen contulimus cum Rufini operum editione a Vallarsio solèrter adornata, qui ad ms. codicem Guarnerianum eandem Apologiam exegit, et aliquot in locis feliciter restituit (g), ut ex notulis subjectis constat. Hanc vero Apologiam pro fide sua ad sanctum pontificem direxit Rufinus, quo suæ prospiceret existimationi, simulque invidiam apud sedem apostolicam ob librorum Origenis *περὶ Ἀρχῶν* versionem sibi constatam propulsaret. Quo autem tempore scripta illa fuerit, cum ex ipso Rufino, tum ex Hieronymo edocemur. Rufinus enim Romam accitus, ut suspiciones de fide sua ibi coram dilueret, hanc excusationem præterdit (h): *Quoniam, inquit, ipse post triginta fere annos parentibus redditus sum, et durum satis atque inhumanum erat, si tam cito desererem eos quos tam tarde reviseram, simul et quia tam longi itineris labor fragiliorem me reddidit ad iterandos labores.* Hujusmodi autem excusationis causas carpens Hieronymus, hæc ait (i): *Præterdit longi itineris lassitudinem, quasi triginta annis semper cucurrerit, aut biennio Aquileiæ sedens, præteriti itineris labore confectus sit.* Quibus ex locis arguit vir eruditus (j), anno cccc hanc a Rufino missam fuisse Apologiam. Nimirum, inquit, Aquileia in Orientem discesserat Rufinus anno cccclxxii illuc reversus anno cccxciii. Cum autem rotundum *triginta annorum* numerum particula *fere* diminuat ipse: anno igitur cccc jam incepto currebat *biennium* Hieronymianum, quo Aquileiæ morabatur Rufinus. In eandem ferme sententiam cl. Coustantius (k). Hæc porro presbyteri Aquileiensis Apologia septem quodammodo capita complecti videtur, quorum priora quinque dogmata respiciunt: videlicet primum de Trinitate, secundum de Verbi incarnatione, tertium de resurrectione, quartum de judicio extremo et

hora tempestatis, æquoris et periculo.

^c *Ut sicuti. Forte, ut scias uti.*

^d Hic deesse videntur aliqua.

(f) H. de Prato l. c. numm. 18, 21, p. 295 seqq.

(g) Vallars. præf. ad opp. Rufin. pag. 16.

(h) Rufin. Apolog. § 1, infra pag. 249 d.

(i) Hieron. lib. II adv. Rufin. § 2.

(j) Bern. de Rub. Dissert. de Rufin. cap. 16, § 4, p. 110.

(k) Coustant. Epist. Rom. Pontiff. pag. 713, § 4.

diaboli æterna damnatione, quoniam de animarum origine. In duobus reliquis capitibus Origenis se interpretem, non defensorem profitetur Rufinus. Quæ quidem omnia singillatim enucleat Fontaninus (a); neque ipsum de his edisserentem lector adiens, operam oleumque perdet.

IV.

(Ex Schoenem. Biblioth. tom. I.)

1. *Scripta.* — Duæ dumtaxat supersunt *epistolæ*, quarum altera ad Joannem Hierosolymitanum jam dudum; altera ad Simplicianum episcopum Mediolanensem nuper demum lucem vidit. Prior a. 401, hæc a. 400, scripta esse videtur, quo currente Simplicianus e vivis excessit, et in locum ejus Venerius creatus est. *Perierunt* epistolæ duæ ad Paulinum, una ad Anysium, qua omnia, quæ in Illyrici partibus gerebantur, recens ipsi commisisse ferunt; una ad Venerium, ad quam in epistola ad Joannem Hierosol. respicit, una ad Afros, alia denique super Rufino in Orientem missa, Rufino assertore. *Tria fragmenta* Epistolarum ad Ursinum, ad Anastasium II pertinere, Baluzius ostendit (b). De aliis *supposititiis* et falso ejus decreto ex Blondello Coustantius disserit.

2. *Edita.* — Epistola ad Joannem Hieros. quoniam ad eam sæpius respicit Hieronymus, inter ipsas Hieronymi epistolas a veteribus collectionibus est reposita, in Benedictina locum in tomo V, qui aliena complectitur, p. 260 occupavit. E vulgatis Hieronymi editionibus hæc epistola primum in Romanam editionem Epistolarum Pontif., dein a Baronio ad a. 402, § 26, recepta est, deinde in conciliorum Collectiones migravit. Postea ex codicibus mss. Vaticano et Bellovacensi a Joanne Garnerio inter opera Marii Mercatoris ed. Paris. 1673, parte I App. 1, edita est, addita ex ejusdem codicibus personati Rufini professione fidei, quæ XII anathematismis constat. Cum in superioribus autem editionibus, sicuti etiam in sequentibus factum est, in sectiones seu paragraphos sex divisa esset, a Garnerio in XII particulas distincta est, quarum octavam laceram et corruptam suspicatus, plane ad arbitrium interpolavit damnationis Origenis et Rufini formula; tametsi id non eo animo fecit, ut lectores falleret, sed quo citius in oculos incurreret, verba insiticia diverso characterē exscribenda curavit (c) et in notis p. 112, pro suis agnovit, et fidem eis facere triplici ratione conatus est, quarum nulla, ut Coustantius censet, id quod vult, necessario conficit, ac præsertim duæ postremæ verbis Anastasii vel depravatis vel perperam intellectis nituntur. Rejecta itaque hac interpolatione, integram ad Garnerii et veterum editionum varietatem denuo exactam et notis suis et præmonitione illustratam exhibuit a. 1721 Petr.

(a) Fontan. Hist. litter. Aquil. lib. v, cap. 4.

(b) In Coll. nova concil. t. I, p. 1457.

(c) Nihilominus fuerunt, ut Coustantius animadvertit, qui in his offenderent, quod notis ejus non inspectis ideoque characterem mutatum arbitantes ut benivolentia adversus Origenem et Rufinum prolata

Coustantius in Epist. Pontif. Rom. t. I, p. 719 usque ad 730, addiditque p. 729-738 notitiam de deperditis et falso ascriptis (d). Novis curis perpolitam dedit Vallarsius in edit. opp. Rufini t. I, p. 411.

Epistolam ad Simplicianum Hieronymo ignoratam et nemini antea cognitam, Vallarsius demum ex Ambrosianæ Bibliothecæ codice ms. cum aliis quibusdam aliorum inter Epistolas Hieronymianas tomo I opp. ep. 95 evulgavit. Omnino sincera esse videtur. Hinc deprompsit et conciliorum Collectioni tomo I inseruit Jo. Domin. Mansius. Eadem pluribus locis ex conjectura emendatam proposuit Hieronymus de Prato in ed. opp. Sulpicii Severi. t. I (Veronæ 1744), dissert. 6, num. 36, pag. 311. Utramque tandem Garnerii, Coustantii et Vallarsii studiis illustratam additaque Apologia Rufini ad Anastasium Andreas Gallandius in Bibl. PP. et vet. Eccl. Script. t. VIII, p. 246-251, intulit, simulque dissertationem super Anastasio c. 9 Prolegg. p. XXI seq. præmisit.

NOTITIA EPIST. NON EXSTANTIUM,

QUÆ AD ANASTASIUM PAPAM ATTINENT.

I.

(Ex Coustant. Epist. Rom. Pont.)

1. *Anastasii ad Paulinum et Paulini ad Anastasium litteræ.* — Paulinus adhuc presbyter, postea Nolanus episcopus, epist. 20, ad Delphinum, n. 2, plures epistolas, quæ ad Anastasium nostrum attinent, simul indicat in hunc modum: « Sciatis veneratio tua sanctum fratrem tuum papam Urbis Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam ubi primum potestatem charitatis suæ nobis offerendæ habere cœpit, non solum suscipere eam a nobis, sed ingerere nobis piissima affectione properavit. Nam brevi post ordinationem suam epistolas de nomine nostro plenas pietatis et pacis ad episcopos Campaniæ misit, quibus et suum declararet affectum, et aliis benignitatis suæ præberet exemplum. Postea quoque interposito tempore etiam ad Natalem suum, quod consacerdotibus suis tantum deferre solet, invitare dignatus est. Nec offensus est excusatione nostra: sed officium sermonis nostri, quod in vicem præsentis reddideramus, acceptans, animo nos paterno et absentes recepit. » His quippe verbis quatuor vel quinque notantur epistolæ: prima Paulini ad Anastasium recens ordinatum, quam ille benigne suscepit; altera Anastasii, qua Paulino benevolentiam suam ingerere ac vicissim significare properavit; tertia ejusdem papæ ad episcopos Campaniæ in gratiam Paulini missa; quarta, qua Anastasius Paulinum ad Natalem suum, seu ad anniversarium ordinationis suæ diem invitabat, et id quidem præter morem, quo soli consacerdotes, quod notandum, hoc est episcopi, non simplices presbyteri invitari solebant; postrema Paulini ad Anastasium, qua

facilius secerneretur, addititia Garnerii verba pro genuinis Anastasii acciperent. Id quod Ant. Pagio in Crit. ad a. 401, n. 9, accidit.

(d) Hanc notitiam Coustantii huic Schoenemanni subjicimus (Edr.).

quod vocatus, ad Natalis ipsius celebritatem non convenisset, excusabat. Ex omnibus istis epistolis, tres primæ brevi post Anastasii ordinationem scriptæ memorantur, adeoque ad annum 399 pertinent. Ad ejusdem quoque anni exitum, referendæ videntur duæ aliæ, utpote quæ scriptæ sint occasione solemnitatis anniversariæ, quæ redeuntem ordinationis suæ diem Anastasius celebravit.

II.

2. *Anysio vices suas in Illyrico committit.*—Scriptis et Anastasius ad Anysium Thessalonicensem episcopum, quo omnia, quæ in Illyrici partibus gerebantur, ei cognoscenda committeret. Cujus rei testis Innocentius epist. I idem eidem Anysio munus delegans, hoc ei deferre se ait, « quod tanti ac tales prædecessores mei episcopi, id est sanctæ memoriæ Damásus, Siricius atque supra memoratus vir (Anastasius) detulerunt. » Et hæc quidem notatu digna sunt Innocentii verba. Inde enim conficitur, vicarii apostolicæ sedis in Illyrico munus alicui episcopo Thessalonicensi semel collatum, toties innovari debuisse, quoties novus Romanæ sedis præsul crearetur. Hæc Anastasii litteræ non longe post initia pontificatus ejus videntur differendæ.

III.

3. *Joannis Jerosol. ad Anastasium epistola de Rufini nomine.*—Anastasio pontifice contigit, ut Rufinus libros Origenis *περὶ Ἀρχῶν* latinitate donaret. Unde plures adversus interpretem commoti, cum Anastasii auctoritate reprimendum censuerunt. Tunc Joannes Jerosolymitanus antistes, seu variis rumoribus de Rufino dissipatis, seu ipsius Rufini precibus compulsus, beatum papam de hoc presbytero quid censeret, consuluit. In his litteris Joannes summis laudibus Anastasium extollebat, uti ex superiori epistola 2, eidem antistiti ab Anastasio rescripta colligere est.

IV.

4. *Anastasi ad Venerium Mediol. epistola.*—Joanni Jerosolymitano rescribens Anastasius, simul ipsi mittere se notat epistolam a se ad Venerium Mediolanensem episcopum scriptam, in qua Origenis libros recens Rufino Latine conversos quam exitiosos censeret, diligentiori cura explicabat (Epist. 2, n. 8). Unde suspicari est, etiam a Venerio Anastasium de iisdem libris fuisse consultum. Forte circa idem tempus Anastasius a Joanne atque Venerio eadem de causa consultus simul etiam ad utrumque responsa dedit, et quod uni respondebat, epistolæ alteri rescriptæ subnoctandum curavit.

V.

5. *Theophili Alexandrini ad Anastasium litteræ.*—Hieronymus epist. 71, ad Theophilum, ex Dei dispensatione putare se ait factum, ut eo tempore, quo ipse Hieronymus epistolas adversus Origenem in Occidentem miserat, contra eundem quoque Theophilus ad Anastasium papam scriberet, ac suam ipsius sententiam nesciens confirmaret. Quid veto hæc Theophili epistola apud Anastasium effecisset, cum

nondum exploratum haberet idem Doctor, ad eam respiciens epist. 78, ad Pammachium et Marcellam, scripsit: « Orate igitur Dominum, ut... prædicationem quoque cathedræ Marci Evangelistæ cathedræ Petri apostoli sua prædicatione confirmet, » hoc est, ut in Origene condemnando Anastasius cum Theophilo consentiat. His tamen subjicit: « Quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritu est, latitantes in foveis hæreticos persecutum, ejusque litteræ doceant damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est. » Quibus verbis non obscure indicat Hieronymus, Anastasii sive ad Venerium Mediolanensem, sive ad Joannem Jerosolymitanum adversus Origenem litteras jam tum quidem fuisse scriptas, sed earum notitiam necdum ad se nisi ex rumore pervenisse. Unde liquet hanc Theophili epistolam prædictis ad Venerium aut Joannem litteris recentiore non esse.

VI.

6. *Afrorum ad Anastasium litteræ ac legatio.*—Anno 401, Junii 18 die, Afri Carthagine congregati, unum ex episcoporum numero eligendum decreverunt, « qui tam venerabili sancto fratri Anastasio sedis apostolicæ episcopo, quam etiam sancto fratri Venerio sacerdoti Mediolanensis ecclesiæ » necessitatem et inopiam clericorum, qua ecclesiæ Africane laborabant, intimaret, peteretque ut parvulos, qui apud hæreticos fuerant baptizati, promovere in clerum sibi liceret. Quod ideo sibi ab illis petendum duxere « quia, inquit, ex his sedibus, » a Siricio nimirum et Ambrosio, « hoc fuerat prohibitum. »

VII.

7. *Anastasii litteræ ad Afros.*—Aliquanto post Afri ab Anastasio litteras acceperunt, quibus suam erga eos benevolentiam et paternam pro eorum ecclesia sollicitudinem ostendebat. Quapropter eodem anno 401, Septembris 13 die, rursus Carthaginem convenientes, litteras illas sibi recitari, et quo pacto illas receperint, synodalibus gestis in hunc modum mandari curarunt: « Recitatis epistolis beatissimi fratris et consacerdotis nostri Anastasii Ecclesiæ Romanæ episcopi, quibus nos paternæ et fraternæ charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, ut de hæreticorum et schismaticorum Donatistarum insidiis et improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam catholicam graviter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino, quod illi optimo, ac sancto antistiti suo tam plam curam pro membris Christi quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis constitutis, inspirare dignatus est. » Istud vero cum grati animi significatione recolentes, an concesserit Anastasius, quod ab ipso de pueris in Donati parte baptizatis quaerendum decreverant, silent. At quod petebant, ipsis a pio papa permissum esse, colligere est ex epistola de qua nunc nobis est agendum.

VIII.

8. *Alia Afrorum ad Anastasium litteræ.*—Nisi obti-

missent Afri quod in puerorum prædictorum gratiam petierant, nullus videbatur locus novis eorum ad eundem papam litteris, atque huic alteri constitutioni, qua eodem in concilio sanxerunt: « Placuit ut litteræ mittantur ad fratres et coepiscopos nostros, et maxime ad sedem apostolicam, in qua præsidet memoratus venerabilis frater et collega noster ANASTASIUS, quo noverit habere Africam magnam necessitatem, propter Ecclesiæ pacem et utilitatem, ut et ipsis Donatistis, quicumque clerici correcto consilio ad catholicam unitatem transire voluerint, secundum uniuscujusque episcopi catholici voluntatem atque consilium, qui in eodem loco gubernat Ecclesiam, si hoc paci Christianæ prodesse visum fuerit, in suis honoribus suscipiantur (sicut prioribus ejusdem divisionis factum esse manifestum est; quod multarum et pene omnium Africanarum Ecclesiarum, in quibus talis error exortus est, exempla testantur): non ut concilium, quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissolvatur; sed ut illud maneat circa eos, qui sic transire ad Catholicam volunt, ut nulla per eos unitatis compensatio præcuretur. Per quos autem vel omni modo perfici, vel adjuvari manifestis fraternalium animarum lucris catholica unitas in locis, in quibus degunt, visa fuerit, non eis obsit quod contra honores eorum, quamvis salus nulli interclusa sit, in transmarino concilio statutum est: id est ut ordinati in parte Donati, si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum transmarinum concilium, sed exceptis iis, per quos catholice unitati consulitur (*Uod. can. Eccles. Afric., c. 6*). » Si enim de legis severitate nihil remittere voluisset Anastasius circa pueros, quanto minus id ab eo sperandum erat circa clericorum honores servandos?

9. Hunc autem canonem totum excribendum duximus: quia in eo, utpote in quo aperie quid Anastasio scribendum erat præscribitur, ipsius epistolæ ad hunc papam scriptæ, quæ interii, summam ac supplementum nos habere gaudemus. Istud porro concilium cujus de Donatarum clericis decretum ita venerantur Afri, ut sibi tamen illud unitatis Ecclesiæ gratia temperandum existiment, non aliud videtur nisi Apuanum, cujus item aliud (*Ibid., c. 48*) circa « reordinationes, rebaptizationes, vel translationes episcoporum » statutum laudant. His autem Afrorum litteris num rescripserit Anastasius, latet. Verum quod illi sine apostolicæ sedis consensu sumere sibi non ausi sunt, paulo post in Africa usu receptum esse constat. Anno quippe 417, Augustinus (*Epist. 185, ad Bonifac., n. 44*) Donatistis ut rem usitatam objicientibus: « Quomodo post istam poenitentiam apud vos clerici vel etiam episcopi permānens? » respondet, « Hoc non fieret, quoniam revera, quod fatendum est, fieri non deberet, nisi pacis ipsius compensatione sanaretur. » Neque mirum est id ab apostolica sede tunc fuisse concessum, quod ab initio schismatis in Africa, etiam ex Melchiadis sententia, observatum fuerat. Nempe late prudenti-

A sinus papa, ut supra pag. 328, n. 5, vidimus, schismatis radicitus extirpandi gratia constituerat, ut in locis, in quibus duo erant episcopi, unus schismaticus, alter catholicus, ille confirmaretur qui fuisset ordinatus prior, et alteri plebs alia regenda provideretur. Sed ubi aberat unitatis compensatio, lex pristina de non servandis honoribus, ut in Innocentio aliisque pontificibus visuri sumus, integra illibataque permansit.

IX.

10. *Anastasio epistolæ contra Rufinum in Orientem missæ.* — Hieronymus eo ipso anno, quo Apologiæ suæ librum III adornabat, novas ab Anastasio adversus Rufinum epistolæ in Orientem missas esse non semel memorat. Nunc enim adversus Rufinum, qui epistolæ anno præterito ad Joannem Jeros. scriptæ suppositionem suspicari affectabat, ait: Illius veritatem « hujus quoque anni contra te epistolæ probant. » Et aliquanto ante: « Esto, præteriti anni ego epistolam fluxerim. Recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus papa ANASTASIUS tantis te ornat floribus, ut cum ea legeris, magis te velle defendere incipias, quam me accusare. » Modo e floribus illis quosdam decerpens et ob oculos ponens, ita Rufinum alloquitur: « Præsens apud eum (Anastasium) expostula, cur tibi et absentem et innocenti fecerit contumeliam, ut epistolæ contra te ad Orientem mitteret, et cauterium tibi hæreseos, dum nescis, inureret, diceretque libros Origenis *πρὸς Ἀρχῶν* a te translatis, ut fidei veritatem, quam ab Apostolo didicerant, per te perderent; et, quod tibi majorem faceret invidiam, ausus sit criminari, hos ipsos præfationis tuæ testimonio fuisse roboratos. Non est leve quod tibi impingit tantæ urbis pontifex, vel ab alio objectum temere suscipit. » Si tamen expendamus qua ratione in eodem opere Hieronymus ea quæ Anastasius ad Joannem de Rufino scripserat referens, non tam quod ille papa dicit, quam quod ex dictis illius consequi arbitratur, proferat; etiam nunc eodem modo se gerere non immerito existimetur. Quocirca valde verisimile est, hæc ipsa, quæ Hieronymus notat, minusquam ab Anastasio fuisse enuntiatæ. Forte autem hæc Anastasio scripta tunc in Orientem missa sunt, postquam is pontifex, et cum eo universa Occidentalium synodus (*Labb. tom. V Concil. c. 658*) « accepit ac probavit Alexandrinorum Ecclesiæ sententiam in impium (Origenem) latam, » ut loquitur Theophilus in Sermone quem Justinianus imperator laudat.

X.

11. *Judicium apostolicæ sedi subreptum.* — Ab aliquo Innocentii decessore adversus Photinum Illyrici episcopum prolata est sententia, qua, Innocentio teste (*Epist. 15, c. 14*), « gravius aliquid constitutum » fuit. Subinde Macedones episcopi, collegæ sui causam suscipientes, iudicium illud « per falsum rumorem apostolicæ sedi subreptum et elicitum per insidias » demonstrarunt. Quod cum audiisset Innocentius, primum quidem sibi anxium ac difficillimum esse fassus, « majorum revolvere » atque retractare

« sententias, » simul tamen durius aliquid esse existimavit tot tamque bonis præsulibus negare consensum. Quamobrem, priore sententia, qua Photinus damnatus fuerat, in melius commutata, eundem episcopum constituere ipsis permittit. Prius vero iudicium nequaquam in alium pontificem convenire videtur, nisi in Anastasium, et quidem sub pontificatus illius exitum; ita ut mors interveniens Macedonibus locum ac tempus negaverit, quo ipsi subreptum esse demonstrarent. Quod cum Innocentius correxit, plane sentire se docuit, neminem esse tam sanctum, etiamsi prima in sede constitutus sit, cui in iudiciis non possit imponi.

XI.

12. *Fragmenta tria Anastasio II restituenda.* — Præterea Baronius ad ann. 402 tria fragmenta laudat velut epistolæ Anastasii nostri ad Ursinum: sed hæc Steph. Baluzius, to. I Coll. nov. concil. pag. 1457, Anastasio II restituit, ad quem ea pertinere suo loco demonstraturi sumus.

XII.

13. *Epistolæ duæ Anastasio I a Mercatore suppositæ.* — Neque papæ hujus nomini peperit Isidorus Mercator, sed duâs ei epistolas supposuit, unam omnibus Germaniæ et Burgundiæ episcopis, alteram Neriano inscriptam. Utriusque falsitas a Baronio detecta certisque argumentis comprobata est. Istud suo loco sumus confirmaturi, ubi epistolas illas cum reliqua impostoris hujus collectione edemus.

XIII.

14. In vulgato libro pontificali de Anastasio I legitur: « Hic constituit, ut quotiescumque sancta Evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curvi starent. Et hoc constituit, nulla ratione transmarinum hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque episcoporum designaret chirographos; quia et eodem tempore Manichæi inventi sunt in urbe Roma. » Ad cuius libri normam Isidorus Mercator Anastasium epist. 1, c. 1, 2 et 3, istud præcipientem inducit: « Dum sancta Evangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes et cæteri omnes præsentibus, non sedentes, sed venerabiliter curvi in conspectu sancti Evangelii stantes, dominica verba intente audiant et fideliter adorent. Similiter et transmarinos homines, de quibus nos consulistis, in clericatus honore nolite suscipere, nisi quinque aut eo amplius episcoporum chirographis sint designati... Manichæos vero, quos in urbe Roma invenimus, etc. »

15. In eo tamen libri pontificalis codice olim Regiæ Suecorum, quem Bollandi continuatores Justiniani imperatoris temporibus exaratum censent, quemque to. I. Aprilis Propil. pag. 40, in lucem miserunt, necnon in exemplari S. Petri Fossatensis, nunc bibliothecæ Colbertinæ 1868, quod in Pelagio II desinit, hoc tantum Anastasius decrevisse legitur: « Hic constituit, quotiescumque Evangelia recitantur, sacerdotes non sederent, » nec de cleri-

cis transmarinis aut Manichæis Romæ inventis quidquam habetur. Quocirca suspicio non deest, Isidorum Mercatorem, qui librum pontificalem cum prædicis additamentis seu interpolationibus collectioni suæ præmisit, horum additamentorum esse auctorem. Sed his expunctis, minus jam repugnat Anastasium constituisse, ne sacerdotes, dum Evangelia recitantur, sederent. Eum enim præcepisse, ut sacerdotes, quorum plurimi senio erant confecti, toto illo tempore, quo Evangelia legerentur, non solum starent, sed etiam curvi starent, a prudentia pontificis nostri abhorrere jure videatur. An vero ei reipsa congruat, expendendum.

16. Baronio decreti hujus occasio fluxisse videtur ex contentione, quæ Romæ circa illa tempora presbyteros inter et diacones oborta est, cum nonnulli diaconos presbyteris cœquare vel etiam anteferre niterentur. Contentio hujus testes profert auctorem quæstionum apud Augustinum, qui et Augustino antiquior existimatur, in appendice to. III editarum, necnon Hieronymum epist. olim 85, ad Evagrium, seu potius Evangelum. Tunc, inquit doctus Cardinalis, « presbyteri in eosdem (diaconos) insurrexere atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præscripto ipsis sedentibus, eos stare debere contendebant. Sed eo usque contentio pertinax progressa est, ut etiam cum stantes diaconi coram populo legerent Evangelium, presbyteri tamen minime e sessione consurgerent. Quod, ut enorme factum, Anastasius papa emendandum sancito ejusmodi decreto putavit. » Ubi controversiam illam in eo maxime ponere videtur, quod presbyteris in ecclesia sedentibus, diaconi pariter sedere vellent. At Ecclesiæ Romanæ diaconos hoc sibi numquam arrogasse, ipse auctor apud Augustinum editus, quem profert, diserte testatur his verbis (*Quæst.* 101, pag. 92 f): « Quamquam Romanæ Ecclesiæ diaconi modico inverecundiores videantur, sedendi tamen dignitatem in ecclesia non præsumunt. » Multorum etiam presbyterorum, qui Romanas regebant ecclesias, gloriæ detrahit Baronius in eo quod illos tunc commississe ponit. Constans enim, ubique obtinebat lex, ut propter Evangelii reverentiam lectio ejus non nisi astantibus audiretur. Constitutionum apostolis tributarum libro II, c. 57, sancitur: « Cum legetur Evangelium, presbyteri et diaconi universusque populus cum omni silentio stent. » Et Nicephorus quidem Callisti hoc olim in Alexandrina ecclesia obtinuisse memorans (*Lib.* II, c. 34), « ut episcopus, cum sacra Evangelia legerentur, non consurgeret, » id « in omnibus aliis locis novum et insolens esse » simul observat. Philostorgius quoque, antiquus scriptor, dum Theophilum Indum laudat, quod peragrans in die regiones, « multa quæ ibi non rite fiebant emendavit, » statimque addit, « nam et lectiones Evangelii audiebant sedentes, et alia quædam peragebant, quibus divina lex repugnabat, » satis indicat ubique receptum esse, ut Evangelium astantibus audiretur. Jam vero quis credat, in Ec-

clesia florentissima, et ecclesiasticarum consuetudinum retinentissima, apud primum cleri ordinem tantum potuisse contentionis studium, ut observan-

tiam sacris Evangeliiis debitam non unus aut alter, sed vulgo presbyteri præter morem receptum negarent?

S. ANASTASII I PAPÆ EPISTOLÆ ET DECRETA.

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUEM.

I. *Epistola hæc ab Hieronymo memorata, et libro II adv. Rufin. inserta.* — Frequens epistolæ hujus in Hieronymi scriptis sit mentio. Ad illam respicit in epistola 8, ad Demetriadem, ubi scribit: « Dum esses parvula, et sanctæ ac beatæ memoriæ Anastasius episcopus Romanam regebat Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæva tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere et labefaciare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis et apostolicæ sollicitudinis statim noxium percussit caput, et sibilantia hydræ ora compescuit. » In epistola 78, ad Pammachium et Marcellam, Theophilo Alexandrino, quod Origenem hæreticum declarasset, laudato, de hac epistola ita loquitur: « Quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritu est, latitantes in suis foveis hæreticos persecutum; ejusque litteræ doceant damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est. Cui multos imprecamur annos, ut hæreseos rediviva plantaria per illius studium longo tempore arefacta moriantur. » In libro III Apologiæ de eadem pluries sermonem habet, neque de ea tacet in secundo. Immo huic libro ejus exemplum a se subjectum esse testatur, et cur subjectum sit, Rufinum alloquens exponit his verbis: « Si ideo interpretaris (Origenis libros) ut eum hæreticum arguas, nihil de Græco mutes, et hoc ipsum præfatione testare, quod prudentissime papa Anastasius in epistola, quam contra te scribit ad episcopum Joannem, suo sermone complexus est; me liberans qui id feci, et te arguens qui facere noluit. Ac ne forsitan hoc quoque neges, subjecti exemplum ejus: ut si non vis audire fratrem momentem, audias episcopum condemnantem. »

II. *Epistolarum Hieronymi collectioni unde inserta sit.* — Inde quoque conjectare licet, qua occasione evenierit, ut inter Hieronymi epistolas, etiam in veteribus earum collectionibus, hæc Anastasii collocata sit. Nimirum qui has concinnarunt collectiones, quidquid inter Hieronymi opera sunt nacti, quod epistolæ forinam haberet, illud a cæteris ejusdem scriptis distraxerunt, ut in unum epistolarum corpus referrent. Cum igitur hanc Anastasii epistolam, sicut et superiorem Rufini, libro II Apologiæ Hieronymi subnexas invenissent, utramque ad epistolarum classem sibi transferendam duxerunt. Nunc vero ambæ in tomum, qui aliena Hieronymi opera continet, rejectæ sunt. An satius foret hujusmodi scripta eo loco exhibere, quem Hieronymus eis dederat, meum non est definire.

III. *Marii Mercatoris scriptis exemplaribus reperitur præfixa.* — E vulgatis Hieronymi operibus hæc Anastasii epistola primum in editione Romana pontificiarum epistolarum, tum apud Baronium, ac postmodum in editionibus conciliorum descripta est. In Vaticano ac Bellovacensi scriptis exemplaribus Marii Mercatoris operibus una cum altero libello, cui titulus est *Fides ejusdem Rufini*, præfigitur. Ac licet neutrum opus ad Marium Mercatorem ullo modo

pertinere Joannes Garnerius agnoscat, utrumque tamen cum hujus scriptoris operibus, non quidem in eorum fronte, sed ad calcem edendum, ac notis illustrandum putavit. Unum pag. 109, alterum pag. 114, ejus editio repræsentat. Eam autem fidei expositionem, quam Rufini nomine donatam invenit, Aquileicnsis presbyteri non esse recte observavit.

IV. *Hanc Rufinus ab Hieronymo confictam suspicatur.* — Istam Anastasii epistolam ab Hieronymo confictam suspicari se Rufinus non sine animi ancipitis atque incerti nota significavit. Quocirca eum Hieronymus sic alloquitur: « In epistola sancti papæ Anastasii lubricus exististi; et turbatus in quo sigas gradum non reperis. Modo enim dicis a me esse compositam; nunc ab eo (scil. Joanne) ad te debuisse transmitti cui missa est. Rursum injustitiam scribentis arguis. » Et post pauca ipse de epistolæ veritate certus Rufinum, quod ex Oriente ejus exemplum expectare se diceret, ridet in hunc modum: « Vade potius Romam, et præsens apud eum (Anastasium) expostula, cur tibi absentem et innocentem fecerit contumeliam: primum, ut non reciperet expositionem fidei tuæ (in superiore epistola contentam).. deinde ut epistolas contra te ad Orientem mitteret. » Etiamnum tamen Petrus Halloix de Vita Origenis pag. 333, eandem suppositionem suspectam habet. At veritatem ejus Hieronymus litteris aliis ab eodem papa sequenti anno rursus in Orientem missis confirmat, de quibus paulo post ista subjicit: « Esto præteriti anni ego epistolam finxerim: recentia ad Orientem scripta quis misit, in quibus papa Anastasius tantis te ornat floribus, ut cum ea legeris, magis te velle defendere incipias, quam nos accusare? » Et circa apologiæ suæ finem: « Sin autem ejus est (scil. Anastasii), ut hujus quoque anni contra te epistolæ probant, frustra et falso falsam arguere niteris. »

V. *Quo anno scripta sit.* — Cum his duobus locis stare nequit opinio eorum, qui epistolam, de qua agimus, anno 402 scriptam putant. Nemo enim est, qui Anastasii ultra 27 diem mensis Aprilis anni 402 protrahat vitam. Atqui non eo anno, quo defunctus est hic papa, sed eo qui illum præcessit, Hieronymus epistolam istam scriptam esse testatur. Ex quo sequitur, ut vel ad annum 401 referenda sit, si re ipsa Anastasius anno 402 mense Aprilii obiit; vel si non male obitus ejus 4 die Decembris anni 401 consignatur, ad annum 400 pertineat, atque Hieronymus postremam apologiæ suæ partem adversus Rufinum non anno 402, sed 401 composuerit.

VI. *Origenes ab Anastasio damnatus.* — Hæc epistola Origenem damnatum esse cum ex pluribus Hieronymi locis, tum ex ipsius epistolæ verbis liquet. Eam, uti jam observavi, Hieronymus epist. 16, Marcellæ laudem tribuit, quod hujus damnationis principium fuerit. Hanc ipse tum expetebat Hieronymus, eique postulanti Theophilus Alexandrinus antistes etiam nesciens non mediocri subsidio fuit. Cum enim sanctus ille Doctor in Occidentem litteras adversus Origenem misisset, atque Anastasius nihil præcipitatum volens, necdum Hieronymi aliorumve